

КУЗЬМА́ Роман Володимирович (псевд. — Турянський; 25. 05. 1894, с. Стрийка, нині Збараз. р-ну Терноп. обл. — 29. 08. 1940, Москва) — громадсько-політичний діяч. Закін. Академ. гімназію у Львові, навч. на мед. факультеті Львів. університету. 1915–16 — чл. Інтернац. рев. демократії. Під час укр.-польс. війни 1918–19 — лікар 1-ї бригади УСС УГА. Від 1920 — в УСРР. 1921–24 перебував на парт. і пед. роботах у м. Бердичів (нині Житомир. обл.), працював головою Київ. губерн. відділу профспілки працівників освіти й викладав у Київ. с.-г. інституті. 1924 спрямований Комінтерном на підпільну роботу в Зх. Україну, обраний чл. ЦК КПЗУ. Від 1926 — представник КПЗУ в польс. секції Комінтерну. Після розколу ЦК КПЗУ очолив «більшість», критикував політику парт. керівництва УСРР на чолі з Л. Кагановичем. У виступі на засіданні виконкому Комінтерну 28 березня 1927 заперечив обґрунтованість звинувачень керівництва КП(б)У на адресу колиш. наркома освіти УСРР Ю. Шумського. 18 лютого 1928 виконком Комінтерну за поданням ЦК КПЗУ-«меншості», ЦК КП(б)У та ЦК КП Польщі виключив т. зв. групу Василькова-Турянського з партії і Комінтерну. В квітні 1928 опублікував у газеті нім. лівоопозицій. Ленін. союзу «Die Fahne des Kommunismus» листа, в якому розкритикував сталін. політику в нац. питанні. 1929 визнав свої «помилки» і звернувся до ЦК КПЗУ та ЦК КП Польщі з проханням поновити його в партії, яке було відхилене.

1932 переїхав до Москви, працював у видавництві Профінтерну. Проходив у справі укр. контррев. організації, яку нібито очолював М. Волобуєв. 8 лютого 1933 заарешт., у справі Укр. військ. організації засудж. до 5-ти р. позбавлення волі. Покарання відбував у Владимир. в'язниці (РФ). Після звільнення жив у Москві, працював у ред. друк. органу ЦК ВКП(б) «Крестьянская газета». 11 лютого 1939 щодо нього розпочато нове слідство за звинуваченням у шпигунстві на користь Німеччини й Польщі. 13 березня того ж року заарешт., під час допитів підписав зізнання, які від нього вимагали слідчі, однак у ході закритого судового засідання 16 липня 1940 відмовився від своїх показань, проте був засудж. до розстрілу. Реабіліт. 1958.

Рекомендована література

1. Галушко Є. М. Нариси історії ідеологічної та організаційної діяльності КПЗУ в 1919–1928 рр. Л., 1965;
2. Сливка Ю. Сторінки історії КПЗУ. Л., 1989;
3. Рубльов О. С., Черченко Ю. А. Сталінщина й доля західноукраїнської інтелігенції. К., 1994;
4. Литвин М. Українсько-польська війна 1918–1919. Л., 1998.

К. Є. Науменко

Бібліографічний опис:

Кузьма Роман Володимирович / К. Є. Науменко // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.]; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2014. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-1512>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України (докладніше).